

MIGUEL PRIMO DE RIVERAREN ESTATU KOLPEA

Casa Morenoren Miguel Primo de Riveraren erretratua, Archivo Moreno, IPCE, Ministerio de Cultura y Deporte.

LABURPENA: Alfonso XIII. aren erregealdiko ondorengo krisi politiko, sozial eta ekonomikoak Miguel Primo de Riveraren estatu-kolpean eta ondorengo diktaduran amaitu ziren. Diktadura hau Espainiako II. Errepublikaren etorreraren aurrekaria eta ondorengo frankismoaren sistema totalitarioaren eredurik hurbilena izango da. Manifestuaren testu-iruzkinak XX. mendeko Espainiako bi diktaduren funtsezko elementuetako batzuk identifikatzeko aukera ematen digu.

ETIKETAL: Primo de Riveraren diktadura, manifestu politikoa, politika, testu iruzkina, 4. DBH, 2. Batxillergoa

TESTU IRUZKINA

Irakurri hurrengo testua eta erantzun galderak:

Herrialdeari eta armadari:

Espainiarrak: Iritsi da guretzat unerik beldurgarriena [...] Aberria maitatuz politikaren profesionalengandik askatu beste salbaziorik ikusten ez duten guztiena, [...] eta Espainia mehatxatzen dute hurrengo helburu tragiko eta desohoragarri batekin.

Orain, bada, erantzukizun guztiak bilduko ditugu, eta guk edo gure morala eta doktrina ordezkatzan duten gizon zibilek gobernatuko dugu. Aski da errebeldia otzanekin, ezere erremediorik jarri gabe, Espainia eta Erregearen alde oldartzera adoretzu eta adoretzu dagoen diziplinari kalte gehiago eta gehiago egiten diotenekin.

Mugimendu hori gizonena da: maskulinitasuna erabat karakterizatuta sentitzen ez duena, bazter batean itzarongo duena, aberriarentzat prestatzen ditugun egun onak oztopatu gabe. Espainiarrak: Gora Espainia eta gora Erregea!

Prelatuen, gobernadore ohien, agintaritzea-agenteen, ugazaben, langileburuen eta langileen hilketak; [...] azpijoko politikoak, Marokoko tragedia aitzakiatzat hartuta; zalantza arazo nazional larri horren aurrean; diziplinarik eza, lana ez baita eraginkorra eta baliogabea, prekariora eta hondatzailea baita nekazaritza- eta industria-ekoizpena; zigorgabe uzten ditu propaganda komunista; errukigabea eta kulturagabea; politikak eragindako justizia; propaganda separatista lotsagabea [...].

Miguel Primo de Rivera, ABCn argitaratua, 1923 urteko iraila.

Testu iruzkina garatzeko galderak:

- a) Nola definituko zenuke testu mota hori? Zer helburu du?
- b) Nola laburtuko zenuke testua?
- c) Definitu zer den estatu-kolpe bat, eta argudiatzen du testu hau baten hasiera den.
- d) Zure ustez, zer esan nahi du Miguel Primo de Riverak "guk (armadak) edo gure morala eta doktrina ordezkatzan duten gizon zibilek" gobernatu behar dutela esaten duenean? Boterera iristean egungo konstituzioa eta balio demokratikoak errespetatuko lituzkeela uste duzu?
- e) Zeintzuk dira Espainiaren arazo garrantzitsuenak Primo de Riveraren arabera?
- f) Testu honen arabera, zer rol du emakumeak Espainiako erreforma eta aldaketa politikoetan?
- g) Egin ezazu Miguel Primo de Riveraren biografia txiki bat.